

Az Energiaklub szerint nem gyengíteni, hanem erősíteni kell az uniós kibocsátáskereskedelmet

2026. augusztus 19. – Energiaklub Szakpolitikai Intézet

Az Energiaklub Szakpolitikai Intézet üdvözli, hogy a Gazdasági és Energetikai Minisztérium társadalmi véleményezésre bocsátotta az EU Kibocsátás-kereskedelmi Rendszerének (ETS) felülvizsgálatára vonatkozó európai bizottsági javaslatot. A szakpolitikai intézet augusztus 14-én megküldte álláspontját a minisztériumnak. Az Energiaklub szerint ugyanakkor az Európai Bizottság július 17-én bemutatott javaslata több ponton gyengítené az uniós karbonárzás jelenlegi ösztönzőerejét, és ezzel éppen azokat a beruházásokat lassíthatja, amelyek az európai ipar hosszú távú versenyképességéhez szükségesek.

POZITÍV VÁLTOZÁS, HOGY A KORMÁNY MÁR A TÁRGYALÁSI ÁLLÁSPONT KIALAKÍTÁSA ELŐTT KIKÉRI A HAZAI SZEREPLŐK VÉLEMÉNYÉT

Az Energiaklub különösen fontosnak tartja, hogy a Gazdasági és Energetikai Minisztérium Villamosításért és Dekarbonizációért Felelős Helyettes Államtitkársága a korábbi gyakorlattól eltérően már az európai uniós tárgyalások előtt lehetőséget adott a hazai szakmai és civil szervezeteknek, valamint ipari szereplőknek véleményük megfogalmazására.

Előremutató gyakorlat, ha a magyar kormány a tárgyalási álláspont kialakítása előtt nyilvános és átlátható módon kéri ki a hazai szakmai szereplők véleményét.

AZ ETS HÚSZ ÉV ALATT TÖBB MINT FELÉRE CSÖKKENTETTE A LEFEDETT ÁGAZATOK KIBOCSÁTÁSÁT

Az EU Kibocsátás-kereskedelmi Rendszere 2005 óta működik, és az uniós klímapolitika egyik legfontosabb eszközévé vált. Az ETS által lefedett erőművek és ipari létesítmények kibocsátása a rendszer bevezetése óta több mint 50 százalékkal csökkent.

A rendszer lényege, hogy az EU felső határt szab a lefedett ágazatok együttes kibocsátásának, a rendelkezésre álló kibocsátási egységek – közismert nevükön kvóták – mennyisége pedig évről évre csökken. Mivel a szén-dioxid-kibocsátásnak ára van, a vállalatok számára gazdaságilag is egyre inkább megéri energiahatékonysági beruházásokkal, elektrifikációval vagy más alacsony kibocsátású technológiákkal csökkenteni fosszilisenergia-felhasználásukat.

Az ETS tehát nem pusztán környezetvédelmi szabályozás: a karbonár azt is jelzi a vállalatoknak, hogy milyen technológiákba érdemes hosszú távon beruházni.

A BIZOTTSÁG JAVASLATA ÉPPEN EZT A JELZÉST GYENGÍTENÉ

Az Energiaklub szerint a júliusban bemutatott bizottsági javaslat egyik legfontosabb problémája, hogy lassítaná a rendelkezésre álló kibocsátási egységek mennyiségének csökkentését.

A jelenlegi 4,4 százalékos éves csökkentési ütem helyett 2031 és 2035 között 3,7 százalékra, majd 2036 és 2040 között mindössze 1,7 százalékra mérsékelnék az úgynevezett lineáris csökkentési tényezőt. Az Energiaklub számítása szerint ez több százmillió tonna többletkibocsátást tehet lehetővé a következő évtizedben a jelenlegi pályához képest.

A javaslat emellett egyes energaintenzív iparágak esetében 2038-ig meghosszabbítaná az ingyenesen kiosztott kibocsátási egységek rendszerét.

Az Energiaklub szerint ez rövid távon ugyan mérsékelheti egyes nagy kibocsátású vállalatok költségeit, hosszabb távon azonban éppen a szükséges technológiai váltást halaszthatja el.

Ellentmondásos egyszerre gyorsítani a megújulóenergia-termelést és az elektrifikációt, közben pedig gyengíteni a tiszta technológiákba irányuló beruházások megtérülését segítő karbonárzási rendszert.

A HALOGATÁS RÖVID TÁVON OLCSÓBBNAK TŰNHET, KÉSŐBB AZONBAN TÖBBE KERÜLHET

Magyarországon a változtatások különösen a vegyipart, az acél-, cement- és műtrágyagyártást, az olajfinomítást és más energaintenzív iparágakat érinthetik.

Az enyhébb szabályozás rövid távon csökkentheti ezeknek az ágazatoknak a karbonköltségeit. Fennáll azonban annak a veszélye, hogy az átmeneti könnyítés konzerválja a földgázra és más fosszilis energiahordozókra épülő technológiákat, miközben elmaradnak vagy későbbre tolódnak az energiahatékonysági, elektrifikációs és egyéb korszerűsítési beruházások.

Ez azért is kockázatos, mert azok a vállalatok, amelyek korábban hajtanak végre energiahatékonysági beruházásokat, elektrifikálják folyamataikat és alacsonyabb karbonintenzitású technológiákra állnak át, hosszabb távon kedvezőbb finanszírozási, energiaellátási és szabályozási helyzetbe kerülhetnek.

Az Energiaklub szerint ezért az ipar versenyképességét nem a fosszilis technológiák élettartamának meghosszabbításával, hanem a korszerű beruházások finanszírozásával és a kiszámítható szabályozási környezet erősítésével lehet tartósan javítani.

A SZIGORÚBB ETS A MAGYAR IPAR SZÁMÁRA IS LEHETŐSÉG

Az Energiaklub azt javasolja, hogy Magyarország az uniós tárgyalások során álljon ki a karbonárzás ösztönzőerejének megőrzése mellett.

A szakpolitikai intézet szerint:

- ne gyengítsék az ETS kibocsátási plafonjának éves csökkentési ütemét;
- gyorsítsák az ingyenes kvóták fokozatos kivezetését, a még fennmaradó ingyenes kiosztást pedig kössék tényleges dekarbonizációs beruházásokhoz;
- az ETS-bevételek legalább felét ipari dekarbonizációra, elektrifikációra, hálózatfejlesztésre, energiatárolásra és energiahatékonyságra fordítsák;
- az ipari támogatások elsősorban konkrét kibocsátáscsökkentési és energiahatékonysági beruházásokat segítsenek, ne a fosszilis technológiák működésének meghosszabbítását.

A magyar ipar számára különösen fontos a villamosításban rejlő lehetőségek kiaknázása, ehhez azonban fejlett hálózati infrastruktúrára, energiatárolásra, megújuló kapacitásokra és kiszámítható finanszírozási eszközökre is szükség van.

Az ETS nemcsak kényszer, hanem beruházási iránytű is. A szigorúbb ETS-keretek nem önmagukban célok: arra ösztönözheti a vállalatokat, hogy időben kezdjék meg az átállást azokra a technológiákra, amelyek a következő évtizedekben is versenyképesek lehetnek.

Sajtóhátér

MI AZ AZ ETS, ÉS MIKOR VEZETTÉK BE?

Az EU Kibocsátás-kereskedelmi Rendszer (EU ETS) a világ első és ma is az egyik legnagyobb szén-dioxid-piaca, amelyet 2005-ben indított el az Európai Unió. Működésének alapja az úgynevezett „cap-and-trade” rendszer: az EU minden évben meghatározza, hogy az ETS hatálya alá tartozó ágazatok összesen mennyi üvegházhatású gázt bocsáthatnak ki. Ezt a mennyiséget kibocsátási egységekre – kvótákra – bontják, a szabályozás alá tartozó vállalatoknak pedig annyi egységet kell leadniuk, amennyi a kibocsátásuknak megfelel.

HOGYAN MŰKÖDIK A RENDSZER?

A rendelkezésre álló kvóták száma évről évre csökken. Ez biztosítja, hogy a rendszer által lefedett szektorok összes kibocsátása is csökkenjen. A vállalatok számára közben választási lehetőséget teremt: vagy megfizetik a kibocsátás költségét, vagy olyan beruházásokat hajtanak végre, amelyekkel kevesebb energiát és fosszilis tüzelőanyagot használnak fel.

A rendszer tehát pénzügyi ösztönzőt teremt: minél drágább a kibocsátási egység, annál inkább megéri a cégeknek beruházni tiszta technológiákba, energiahatékonyságba vagy megújuló energiaforrásokba, hogy csökkentsék a kibocsátásukat – és ezzel a költségeiket is.

A rendszer eredetileg az erőművekre és az energiaigényes ipari létesítményekre terjedt ki, később fokozatosan kiegészült több területtel (pl. részlegesen a légi közlekedéssel, tengeri szállítással is). A lefedett ágazatok az EU üvegházhatásúgáz-kibocsátásának mintegy 40%-áért felelősek.

MILYEN EREDMÉNYEKET ÉRT EL AZ ETS?

Az ETS az uniós klímapolitika legeredményesebb eszköze: a rendszer által lefedett erőművek és ipari létesítmények kibocsátása 2005 óta több mint 50%-kal csökkent. Az európai energiaátmenet sikere az, hogy 2000 óta több mint 20%-kal csökkent az EU energiafelhasználása, a fosszilis energia részaránya pedig az európai áramtermelésben 53%-ról 30% alá mérséklődött. Ehhez a szén-dioxid-kibocsátás árazása (ETS) is hozzájárult.

MIRE HASZNÁLJÁK FEL A KVÓTAÁRVERÉSEK BEVÉTELÉT?

A tagállamok a kibocsátási egységek jelentős részét árverésen értékesítik. Az ebből származó bevételeket – vagy azokkal egyenértékű összeget – klíma- és energiaátmeneti célokra kell fordítani. Ezek finanszírozási forrást jelenthetnek többek között:

- megújulóenergia-beruházásokhoz,
- energiahatékonysági programokhoz,
- ipari dekarbonizációhoz és elektrifikációhoz,
- hálózatfejlesztéshez és energiatároláshoz,
- innovatív tiszta technológiák támogatásához.

A Bizottság 2026-os javaslata egy 30 milliárd eurós, ETS-bevételekre épülő beruházásösztönző eszközt (ETS Investment Booster) hozna létre az ipari dekarbonizáció támogatására.

Az Energiaklub azt javasolja, hogy az ETS-bevételek legalább 50%-át közvetlenül hazai ipari dekarbonizációra és villamosítást segítő programokra fordítsák.

MIÉRT FONTOS AZ ETS AZ ENERGIAÁTMENET SZEMPONTJÁBÓL?

Az ETS kulcsszerepet játszik az EU 2040-es klímacéljának elérésében, amely szerint a nettó kibocsátást 90%-kal kell csökkenteni 1990-hez képest. A rendszer biztosítja, hogy a kibocsátáscsökkentés ne csak deklaráció maradjon, hanem gazdasági ösztönzővé és beruházási jelzéssé váljon.

A szén-dioxid árazása révén az ETS:

- Gyorsítja a megújulók térnyerését azzal, hogy a fosszilis alapú termelésben megjeleníti a szén-dioxid-kibocsátás költségét
- Ösztönzi az energiahatékonyságot és az ipari korszerűsítést
- Pénzügyi forrást teremt a zöld átmenet finanszírozásához
- Beárazza a kibocsátás költségét, ezzel javíthatja az alacsony kibocsátású beruházások versenyképességét

MI TÖRTÉNT 2026 JÚLIUSÁBAN?

A 2023-as ETS-reform nyomán 2024-től a tengeri szállítás is bekerült az EU ETS-be, a légi közlekedésben pedig tovább szigorodtak a szabályok, és fokozatosan kivezetik az ingyenes kvótákat. A települési hulladékégetők 2024-től egyelőre csak kibocsátásuk monitorozására, jelentésére és hitelesítésére kötelesek, kvótaleadási kötelezettségük jelenleg nincs. A légiközlekedési ágazat ingyenes kvótáinak kivezetése 2026-ra válik teljessé.

Az Európai Bizottság 2026. július 17-én bemutatta az ETS újabb, célzott felülvizsgálatára vonatkozó javaslatát. A Bizottság célja saját megfogalmazása szerint az európai ipar versenyképességének erősítése, az ipari dekarbonizáció támogatása és a 2040-es uniós klímacél teljesítésének elősegítése. A javaslat többek között módosítaná az ingyenes kvóták és a CBAM szabályait, változtatna az ETS kibocsátási pályáján, továbbfejlesztené a légi és tengeri közlekedésre vonatkozó szabályokat, valamint fokozatosan kiterjesztené a kibocsátáskereskedelmet a települési hulladékégetésére is.

Az Energiaklub szerint ugyanakkor a javaslat több eleme – különösen a kibocsátási plafon lassabb csökkentése és egyes iparágak ingyenes kvótáinak meghosszabbítása – gyengítheti a karbonárzás ösztönzőerejét, és késleltetheti a fosszilis technológiák kiváltását.

MIT JELENT AZ ÜGYNEVEZETT LINEÁRIS CSÖKKENTÉSI TÉNYEZŐ?

A lineáris csökkentési tényező – LRF, azaz Linear Reduction Factor – azt határozza meg, hogy évente milyen ütemben csökken az ETS-ben rendelkezésre álló kibocsátási egységek összmenyisége.

Ez tehát nem azt jelenti, hogy minden egyes vállalatnak évente ugyanekkora arányban kell csökkentenie a kibocsátását. A teljes piacon elérhető kvótamennyiség szűkül.

Minél gyorsabban csökken a kvóták száma, annál erősebb a rendszer kibocsátáscsökkentési ösztönzője.

MI A PROBLÉMA AZ INGYENES KVÓTÁKKAL?

Az ETS egyes ipari ágazataiban a vállalatok kibocsátásuk jelentős részére jelenleg is ingyenesen kaphatnak kvótákat.

Az ingyenes kiosztás eredeti célja többek között annak a kockázatnak a mérséklése volt, hogy a magasabb európai karbonköltségek miatt termelés költözzön az EU-n kívüli, gyengébb klímaszabályozású országokba.

Az Energiaklub szerint azonban az ingyenesség fenntartása gyengíti a kibocsátáscsökkentés gazdasági ösztönzőjét. Ha egy vállalatnak nem vagy csak részben kell megfizetnie kibocsátása költségét, kevésbé sürgető számára a technológiai átállás.

Ez összefügg a CBAM-mal, vagyis a szén-dioxid-kibocsátási határkiigazítási mechanizmussal is. A CBAM azt szolgálja, hogy az EU-ba behozott egyes magas karbonintenzitású termékek is viseljék a kibocsátásukhoz kapcsolódó karbonköltséget. Az Energiaklub szerint az ingyenes európai kvóták gyorsabb leépítése ezért a CBAM hitelességét is erősítené.

MI AZ A PIACI STABILITÁSI TARTALÉK?

A Piaci Stabilitási Tartalék, vagyis az MSR (Market Stability Reserve) az ETS-ben kialakuló tartós kvótatöbblet kezelésére szolgál.

Ha túl sok kibocsátási egység van a piacon, a karbonár csökkenhet, és vele együtt gyengülhet a vállalatokra nehezedő beruházási ösztönző is.

Az Európai Bizottság javaslata szerint az MSR kvótakivonási üteme 24 százalékról 12 százalékra csökkenne. Az Energiaklub szerint ez lassíthatja a fölösleges kibocsátási egységek kivonását, és tartós túlkínálathoz vezethet.

MIÉRT PROBLÉMÁSAK A NEMZETKÖZI KIBOCSÁTÁSI KREDITEK?

A bizottsági javaslat lehetővé tenné, hogy 2036-tól külföldön megvalósított kibocsátáscsökkentésekből származó kreditek közvetve megjelenjenek az ETS-ben.

Az Energiaklub szerint ezzel kapcsolatban különösen fontos annak garantálása, hogy az elszámolt kibocsátáscsökkentés valódi, tartós és ellenőrizhető legyen.

Ennek hiányában fennáll a veszélye annak, hogy egy európai vállalat a saját kibocsátásának tényleges mérséklése helyett külső projektekhez kapcsolódó kreditekkel teljesíti kötelezettségeinek egy részét.

MI VÁLTOZNA A LÉGI KÖZLEKEDÉSBEN?

Az Energiaklub álláspontja szerint az ETS nemzetközi légi közlekedésre történő kiterjesztése előrelépés, azonban az 5000 kilométeres távolsági korlát miatt az elsősorban az Egyesült Államok és Kína felé tartó járatok jelentős része kívül maradna a rendszeren.

A szakpolitikai intézet által benyújtott vélemény szerint így az európai légi közlekedés 47 százaléka mentesülne, az EU pedig 4,2 milliárd eurónyi bevételtől esne el. Az Energiaklub ezért valamennyi, az EU-ból induló járat bevonását javasolja.

MI AZ ETS2, ÉS MI KÖZE A SZOCIÁLIS KLÍMATERVHEZ?

Az ETS2 a kibocsátáskereskedelmi rendszer új, különálló eleme, amely az épületek és a közúti közlekedés tüzelőanyag-felhasználásához kapcsolódó kibocsátásokat is karbonárazás alá vonja. Fontos tisztázni, hogy az ETS2-ben nem közvetlenül a háztartásoknak vagy az autósoknak kell kvótákat vásárolniuk, hanem az üzem- és tüzelőanyagok forgalmazói tartoznak a szabályozás hatálya alá.

Mivel a rendszer a háztartások kiadásaira is hatással lehet, az EU létrehozta a Szociális Klímaalapot, amelynek forrásaiból a tagállamok többek között a sérülékeny háztartások energiahatékonysági beruházásait és az átállást segítő intézkedéseket finanszírozhatják.

Az Energiaklub az ETS-ről benyújtott véleményében kapcsolódó problémaként arra is felhívta a figyelmet, hogy Magyarország továbbra sem nyújtotta be az ETS2 bevezetéséhez kapcsolódó Szociális Klímatervet, noha annak uniós benyújtási határideje 2025. június 30. volt.